

Preek van Kee de Graaf

Lezen: Matteüs 24:36-51

Tekst: Matteüs 25:1-13

1 Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn als met tien meisjes die hun olielampen hadden gepakt en eropuit trokken, de bruidegom tegemoet. 2 Vijf van hen waren dwaas, de andere vijf waren wijs. 3 De dwaze meisjes hadden wel hun lampen gepakt, maar geen extra olie. 4 De wijze meisjes hadden behalve hun lampen ook olie in kruiken bij zich. 5 Omdat de bruidegom op zich liet wachten, werden ze allemaal slaperig en dommelden ze in. 6 Midden in de nacht klonk er luid geroep: "Daar is de bruidegom! Kom, ga hem tegemoet." 7 Dat wekte de meisjes en ze brachten hun olielampen in orde. 8 De dwaze meisjes zeiden tegen de wijze: "Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan al uit." 9 De wijze meisjes antwoordden: "Nee, straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen. Zoek liever een verkoper en koop zelf olie." 10 Terwijl zij op olie uit waren, arriveerde de bruidegom, en zij die klaarstonden gingen met hem naar binnen voor het bruiloftsfeest, waarna de deur gesloten werd. 11 Enige tijd later kwamen ook de andere meisjes. Ze riepen: "Heer, heer, laat ons binnen!" 12 Maar hij antwoordde: "Ik ken jullie werkelijk niet." 13 Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip hij komt.

Thema: De échte bruidegom – Jezus – waarschuwt dat Hij *wél* laat *kan* komen.

Ergens op 'wachten' zit in ons – west Europeanen – niet in het bloed. Als we lang moeten wachten bij de bakker, de slager of bij de dokter dan worden we snel kriegelig en ongeduldig. Alles gaat bij ons in het westen immers op tijd. Ergens op wachten vinden we maar verloren tijd; tijd die we liever voor onszelf gebruiken om leuke dingen te doen.

Trouwens, alles in onze jachtige maatschappij is gericht op onmiddellijke bevrediging van behoeften. Wachten tot de tijd ergens rijp voor is dat kunnen maar weinig mensen nog opbrengen. Bijv. wachten met seks totdat je getrouwd bent.

Hetzelfde geldt voor het begrip 'waken'. Als je bijv. een familielid hebt dat op sterven ligt dan moet er soms gewaakt worden. Waken, dat heb je graag over voor een geliefd familielid. Waken is nog wel op te brengen als het sterven spoedig intreedt. Maar als het stervensproces weken, soms maanden gaat duren, dan is continue waken aan een ziekbed maar moeilijk op te brengen voor de familie en wordt het uiterst vermoeiend, vooral als je maar een kleine familie hebt.

Voor Oosterlingen ligt dat heel anders. Ook in de tijd van Jezus. Toen hadden ze nog geen exacte klokken. Ze leefden veel minder bij de klok. Ze namen overal ruim de tijd voor. Ergens op moeten wachten was dan ook geen probleem.

Zo was men bij een bruiloft gewoon dat de bruidegom naar het huis van de bruid kwam en vanuit het huis van de bruid a.h.w. feestelijk werd ingehaald. Daar werd geen exacte tijd

voor afgesproken. Dat kon wel even duren en dat was op zich geen probleem. Men had op zo'n feestelijke dag alle tijd van de wereld.

Hier hebben we echter met iets uitzonderlijks te maken. Dat een bruidegom pas na middernacht arriveert, dat was *zelfs* voor oosterse begrippen ongehoord laat. Dat past niet bij een normale bruiloft.

We hebben met *nog* iets uitzonderlijks te maken. Voor vijf van de meisjes wordt de deur gesloten en blijft de deur gesloten. Ze zijn niet welkom. Ze mogen er niet meer in. Dat komt bikkel hard over. Zoiets past helemaal niet bij de oosterse gastvrijheid. De oosterling is veel gastvrijer dan wij westerlingen. Gastvrij zijn hoort daar bij je normale burgerplicht. Gastvrijheid is daar haast een recht te noemen. En *niet* gastvrij zijn bij een bruiloft is ten enen malen ondenkbaar. Een bruiloft in het oosten betekent vrijheid en blijheid. Iedereen is welkom en kan aanschuiven, bekenden en vreemden, het maakt niets uit, allemaal mogen ze meedoen met de feestvreugde.

Maar het tafereel dat Jezus hier tekent is dan ook geen gewone aardse bruiloft. Dat blijkt meteen al uit vers 1: *'Dan zal het met het Koninkrijk van de hemel zijn als met tien meisjes die hun olielampen hadden gepakt en erop uittrokken de bruidegom tegemoet'*.

Het Koninkrijk van de hemel lijkt op bepaalde punten op een aards bruiloftsfeest. Het Koninkrijk van de hemel, dat is het eeuwige Koninkrijk van God en Christus. Dat Koninkrijk zal voltooid worden zodra Christus terugkomt. Dat zal het één groot feest worden. In het middelpunt van dat feest staat de bruidegom. Die bruidegom, dat is Christus zelf. De meisjes, dat zijn de genodigden. Dat is de kerk, die op weg is naar dat grote hemelse bruiloftsfeest.

Het punt waar Jezus zich in onze tekst mee bezig houdt is de vraag of wij er klaar voor zijn om Hem te ontvangen zodra Hij komt. Jezus maakt duidelijk dat het lang kan duren voordat Hij terugkomt. Als Hij dan terugkomt, komt Hij plotseling terug. Maar als Hij dan plotseling terugkomt, hoe staan wij er dan voor? Niet iedereen zal hem *kunnen* ontvangen als Hij terugkomt. Niet iedereen is er klaar voor. Er vindt op de dag van Zijn wederkomst een scheiding plaats. Een scheiding tussen hen die toegelaten worden tot Zijn eeuwig Koninkrijk en hen die *niet* toegelaten worden. Dit is de rode draad die door de hoofdstukken 24 en 25 van Matteüs loopt. Laten we daar even een paar punten van markeren.

Jezus had in 24:36 al duidelijk gemaakt dat niemand weet wanneer het uur van Zijn wederkomst zal aanbreken. Niemand, behalve de Vader. Jezus vertelt dan dat het net zo zal gaan als in de dagen van Noach die de ark binnen ging. Het leven ging zo zijn normale gangetje. Iedereen was bezig met de normale dagelijkse beslommingen: de zorg voor eten en drinken. Plannen voor de toekomst: carrière maken, trouwen en uithuwelijken. Je zou kunnen zeggen: huisje, boompje, beestje. Net zoals u morgen weer de gewone werkweek

instapt. Toen was eensklaps die zondvloed daar. Daar had niemand rekening mee gehouden, behalve Noach. En ze verdrongen allemaal.

Zo zal het ook gaan, zegt Jezus, als ik terugkom. Twee mensen zijn aan het werk op het land. Wie weet zijn het twee broers. Of zijn het een vader en een zoon. De één mag mee het Koninkrijk in, de ander niet. Twee vrouwen zijn aan het malen met de molen. Ze gaan brood bakken. Wie weet zijn het twee zussen. Of het is een moeder en een dochter. De één mag mee het Koninkrijk in, de ander niet.

De ondertoon van Jezus is duidelijk (24:42): *'Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag jullie Heer komt'*. Jezus wil het a.h.w. erin drammen: ik ga onverwachts komen en zorg nu dat je er klaar voor bent. Als je dat doet, zegt Jezus, dan ben je een verstandige dienaar die de Heer heeft aangesteld over zijn huispersoneel om hun op tijd eten te geven (24:45).

Jezus heeft hier de kerkleiders, de voorgangers, op het oog. De voorgangers van de kerk van alle eeuwen en tijden. Ze hebben een grote verantwoordelijkheid gekregen. Sommigen doen hun werk goed. Ze zijn trouw in hun dienst. Ze geven op tijd voedsel aan het personeel. Voedsel dat is het levende woord van God dat we elke dag nodig hebben.

Maar andere voorgangers zoeken *niet* het Koninkrijk van God. Ze hebben geen hart voor de schapen. Ze gaan heerszuchtig optreden en zoeken alleen zichzelf. Ze denken: Het duurt nu al zo lang, Hij komt toch niet meer. Ze verliezen hun geduld met de schapen. Ze gaan hun mededienaren slaan. Ze gaan kinderen van God zelfs onderdrukken en vervolgen en buiten sluiten. De kerkgeschiedenis kent vele voorbeelden van voorgangers die zo gehandeld hebben. Weer andere voorgangers gaan de bloemetjes buiten zetten. Ze gaan met dronkaards aan de boemel, lezen we. Heerszucht gaat gemakkelijk over in hebzucht. Het verschil tussen kerk en wereld wordt weggevaagd.

Als de Heer van die dienaars, dat is Jezus *zelf*, onverwacht terugkomt, dan is zijn oordeel over die dienaars niet mals. We lezen: *'hij zal hen straffen met zijn zwaard (letterlijk in het Grieks: 'Hij zal hem in tweeën splijten') en hem het lot van de huichelaars laten ondergaan; daar zal hij met hen jammeren en knarsetanden'* (24:51).

Dat is heftige taal die Jezus hier gebruikt. En die scheidslijn die Jezus hier tekent die loopt, althans in eerste instantie, *niet* tussen kerk en wereld. Nee, het zal straks blijken dat die scheidslijn dwars door het huis van de Heer zelf loopt. Dwars door de kerk heen. Ook zoals wij hier gezellig bij elkaar zitten. Er loopt hier een scheidslijn dwars door de rijen. Dat kunnen we *nu* nog niet zien. Als iemand hier zegt dat hij Jezus volgt en God dient, dan aanvaarden we dat van elkaar met blijdschap. Wij mogen daar verder geen oordeel over uitspreken of iemand hierover de maat nemen. We kunnen niet in elkaars hart kijken. Dat kan alleen God. En dus moeten we dat ook aan God overlaten. Dat is hier in onze gelijkenis *ook* het geval.

Vijf meisjes zijn wijs en vijf meisjes zijn dwaas. Het getal tien duidt als afgerond getal een groep aan. De verdeling in twee keer vijf meisjes geeft aan dat de scheiding *dwars* door de groep loopt. Er is geen meerderheid waarachter men zich kan verschuilen of waartegen men zich kan afzetten. Ieder meisjes is alleen voor zichzelf verantwoordelijk. Maar alle tien zijn kennissen van de bruidegom en alle tien zijn ze ook uitgenodigd voor het bruiloftsfeest. Er is aan de buitenkant niets te zien wat hen van elkaar onderscheidt.

Nu lijkt Jezus in deze gelijkenis naar middelen te zoeken om de ernst van de boodschap nog indringender onder de aandacht van zijn hoorders te brengen. Dat doen we allemaal wel eens. Als we elkaar voor een groot gevaar willen waarschuwen, dan overdrijven we moedwillig. Met slechts één doel: om die ander te bewaren voor dat gevaar.

Het voorgaande was al heftig. Twee mannen op het veld. De ene aangenomen, de andere achter gelaten. Twee vrouwen aan het malen. De ene aangenomen, de andere achter gelaten. Twee herders, twee huisbestuurders. De ene was trouw. De andere ontrouw. De ontrouwe wordt zelfs gevierendeeld. Allemaal omdat ze er niet klaar voor waren om de Heer te ontmoeten toen Hij plotseling verscheen.

Jezus gaat er nu nog een schepje bovenop doen. Hij gaat nu de gelijkenis vertellen van de vijf wijze en de vijf dwaze meisjes. Die gelijkenis is voor de hoorders ronduit *shockkerend*. Nu is het zo dat *niet* de hele gelijkenis shockkerend is, maar alleen de *afloop*, de ontknoping. De gehele gelijkenis is zo opgezet dat de luisteraars na het horen ervan verbijsterd uitroepen: *'Dit kan echt niet, dit is absurd!'*. Die verbijstering is een *bewust* effect, dat Jezus *wil* creëren.

De gelijkenis is op zich niet moeilijk te verstaan. Zoals gezegd was het in die tijd gewoonte om een bruidegom die op weg was naar de bruid, naar de bruiloftszaal, feestelijk in te halen. De tien meisjes gebruikten daarvoor een soort van speciale feestlampen die brandden op olie. Vijf meisjes worden 'dwaas' genoemd. Vijf meisjes worden 'wijs' genoemd.

Waarom worden er vijf meisjes dwaas, d.i. dom genoemd? Dat is omdat ze wel lampen hadden gepakt maar geen *extra* olie hadden meegebracht. De wijze meisjes echter, hadden niet alleen hun lampen bij zich maar ook nog *extra* kruikjes olie. Dat is de reden dat ze 'wijs' d.i. verstandig worden genoemd.

Die extra olie kwam goed van pas uit toen de bruidegom heel lang op zich liet wachten. Wat heet 'heel lang'? De bruidegom kwam absurd laat aan. In die tijd waren er nog geen mobieltjes zodat je snel even kon bellen of een sms' je kon sturen met de tekst: 'Ik kom wat later'. Nee, de gasten moesten wachten. Dat werd de bruiloftsgasten te veel. Allemaal werden ze slaperig en dommelden in, ook de tien meisjes. Pas na middernacht klonk plotseling de roep: *'Daar is de bruidegom, kom ga hem tegemoet'*.

De meisjes schrokken wakker. Snel gingen ze hun lampen in orde brengen. Tot hun schrik ontdekten de vijf dwaze meisjes dat hun lampen al begonnen uit te gaan. Ze vroegen aan de andere meisjes: *'Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan al uit'*. Daar konden de

vijf wijze meisjes niet aan beginnen. Ze zeiden: *'Nee, straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen. Zoek liever een verkoper en koop zelf olie'*. Dat leek een hard en kil antwoord. Maar dat was het niet. De vijf wijze meisjes konden zich eenvoudig weg niet de schande veroorloven om de bruidegom tegemoet te gaan met een lamp die al uitgedoofd was.

Als de meisjes dan op pad gaan om olie te kopen, arriveert de bruidegom. Alleen zij die klaar stonden met een brandende lamp gingen met de bruidegom naar binnen, de bruiloftszaal in. Daarna werd de deur gesloten.

Dan begint het verbijsterende gedeelte van deze gelijkenis. Een poosje later arriveerden de meisjes, die olie waren gaan kopen, bij de bruiloftszaal. Natuurlijk zou je verwachten dat ze gewoon binnen gelaten zouden worden. Als ze dan zeggen: *'Heer, heer, laat ons binnen!*, dan zou je verwachten dat de bruidegom zou zeggen: *'Welkom, kom binnen, wat jammer dat jullie olie op was maar wat fijn dat jullie er nu toch zijn'*. Maar tot onze grote verbazing lezen we dat de bruidegom zegt: *"Ik ken jullie werkelijk niet"*. In het Grieks staat het nog krachtiger. In de grondtekst staat dat bekende woord *'Amen'*. Vroeger werd dat vertaald door *'Voorwaar'*. *'Voorwaar zeg ik u'*. Dat heeft de kracht van een eed. Het is alsof de bruidegom zegt: *'Ik weet werkelijk niet wie jullie zijn. Jullie zijn volslagen vreemden voor mij. Ik heb geen enkele relatie met jullie. Jullie horen niet bij mij en bij mijn gezelschap, ga alsjeblieft weg'*.

We horen de meisjes a.h.w. zeggen: *'Maar Heer, we vinden het heel vervelend dat we zo laat zijn. We wisten echt niet dat u zo laat zou komen anders hadden we wel extra olie meegenomen. Maar Heer, u kent ons toch wel? Laat ons toch binnen want wij zijn vriendinnen van die andere vijf die al binnen zijn, u weet wel van Carine en van Joke en van Astrid'*. Maar de bruidegom is onvermurwbaar: *"Carine en Joke en Astrid, die ken ik maar jullie ken ik werkelijk niet, jullie komen er niet in"*.

Ja, daar staan ze dan, de vijf meisjes. Ze moeten het opgeven. Vijf leuke, frisse, jonge, onschuldige meiden die heel graag op het feest hadden willen komen. Buiten gesloten. Het luik gaat dicht en wordt vergrendeld. De meisjes blijven achter in het aarde donker van de oosterse nacht. Hoe is het mogelijk!. Hoe heeft het ooit zover kunnen komen?

De vraag die we nu wel moeten stellen is de volgende: Wat valt die meisjes eigenlijk te verwijten? Als we eerlijk zijn: eigenlijk niets!. Had die bruidegom van tevoren gezegd dat hij wel eens heel laat, pas na middernacht, zou komen? Nee. Daar lezen we hier niets van.

Vandaag leven we in een heel andere tijd. Maar probeer je maar eens een gewone trouwerij voor te stellen. Denk je dan eens even in dat je de moderne communicatie middelen zoals telefoon en internet nog niet zou hebben. Je staat met zijn allen op het gemeentehuis. Je bent in afwachting van de komst van de bruid en de bruidegom. Is het dan reëel dat je een zaklamp, een slaapzak en een tandenborstel hebt meegenomen, omdat je rekening houdt met de mogelijkheid dat het bruidspaar wel eens zeer laat, na middernacht kan arriveren?. Dat zou toch belachelijk zijn!.

En toch worden die meisjes hier buiten gesloten. Waarom is dat? Dan kan maar één reden hebben. Jezus wil door de verbijsterende ontknoping van deze gelijkenis iets duidelijk maken. Het is alsof Hij zeggen wil: 'Maar ik ben *niet* als die bruidegom in deze gelijkenis. De bruidegom uit de gelijkenis had *niet* van tevoren gewaarschuwd dat hij wel eens laat kon komen. Maar ik waarschuw jullie *wel* van tevoren dat ik laat *kan* komen. En omdat ik laat *kan* komen, moeten jullie overal op voorbereid zijn. Want ik wil niet dat jullie voor een gesloten deur komen! Jullie lot gaat mij aan het hart. Daarom blijf ik erop hameren. Wees toch alsjeblieft wijs en knoop deze waarschuwing in je oren. Neem daarom extra maatregelen, zodat je lamp nog brandt als ik eensklaps kom'.

Welke extra maatregelen moet je dan nemen zodat je overal op voorbereid bent? Dat zegt het slot van deze gelijkenis. Dat slot trekt een conclusie: '*Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip Hij komt*'.

Als Jezus ons hier oproept om waakzaam, wakker, te blijven, dan heeft Hij daar een dringende reden voor. Naarmate Hij langer wegblijft, wordt kennelijk het gevaar steeds groter dat je inslaapt.

Elk jaar leggen in veel kerken heel wat jonge mensen belijdenis van hun geloof af. Dat is altijd weer een prachtige gebeurtenis. Die jonge mensen zijn blij en enthousiast en willen er echt voor gaan. Maar hoe komt het toch dat een niet onaanzienlijk deel van hen na een paar jaar al weer is afgehaakt? Waarom is het zo moeilijk vol te houden en bekoelt het aanvankelijke enthousiasme?.

Of je hoort zondags in de kerk een opbouwende en inspirerende preek. Je voelt je opgetild in je geloof, je staat op grote hoogte en voelt je dicht bij God. Maar dan stap je het leven in van elke dag. Dan is het net of je een andere wereld binnenstapt. Een wereld die helemaal haaks staat op wat je zondags hebt meegekregen. De naam van God wordt in de maatschappij haast niet meer genoemd, die naam wordt hooguit nog als vloekwoord gebruikt. Het lijkt net op God heeft opgehouden te bestaan. Er is overal veel drukte, in het bedrijfsleven, in de sport, in de politiek, overal. Het draait om van alles en nog wat, zelfs om de grootste onbenulligheden, maar God is de grote afwezige. Verdwenen achter de horizon, zo schijnt het.

Zo gaat het maar door. Dag in dag uit. Week in week uit. Jaar naar jaar. Eeuw na eeuw. Schijnbaar gebeurt er niets. Het betekent wachten en wachten en alert blijven. Daar worden we snel moe van. De gestage druppel holt de steen uit. Langzaam maar zeker gaan we toegeven aan de druk die de wereld op ons uitoefent. Zolang Hij uitblijft, wordt de verleiding steeds groter om ons heil te gaan zoeken in de dingen van deze wereld. Het hedonisme van deze tijd. Genot als doel van ons leven. Werken om van vakantie naar vakantie te gaan.

De Heer had dit al lang voorzien. Petrus schrijft in zijn tweede brief¹: *‘Vergeet vooral niet dat er aan het einde van de tijd spotters zullen komen, die hun eigen begeerte volgen en smalend vragen: ‘Waar blijft Hij nu? Hij had toch beloofd te komen? De generatie voor ons is al gestorven, maar alles is nog steeds zoals het sinds het begin van de schepping geweest is’.* Petrus zegt dan in het vervolg: *‘De Heer is niet traag met het nakomen van zijn belofte; hij heeft alleen geduld met u, omdat hij wil dat iedereen tot inkeer komt en niemand verloren gaat²’.*

We zijn nu twee eeuwen verder en *nog* is Hij er niet. Maar hij kan wel elke ogenblik komen. Gelukkig, Jezus *is* niet zoals de bruidegom uit deze gelijkenis. Hij waarschuwt *wel* ruim van tevoren dat Hij tijd nodig heeft. Tijd om zoveel mensen binnen te kunnen laten. Hij komt geen moment later dan strikt noodzakelijk is. Hij heeft net zoveel haast als Hij geduld heeft.

Hoe kan je wakker blijven? Hoe kan je het volhouden totdat Hij komt? Door het advies van de apostel Petrus op te volgen³: *Het einde van alles is nabij. Kom daarom tot bezinning en wees helder van geest, zodat u kunt bidden. Heb elkaar vóór alles innig lief, want liefde bedekt tal van zonden. Wees gastvrij voor elkaar zonder te klagen’.*

‘Eat, love and pray’. Blijf Bijbel lezen. En heb elkaar lief. Jezus blijven volgen, ook al wijzen alle richtingwijzers van deze wereld de andere kant op. Als je dat blijft doen dan wordt je niet verrast als de laatste bazuin klinkt. Net zoals Bob Dylan zegt in één van zijn liedjes:

‘Look up, look up, seek your maker before Gabriel blows his horn⁴’.

Of zoals Gezang 63 uit het Liedboek zegt:

‘De Heer verschijnt ter middernacht!

Nu is nog alles stil.

Zalig, die toch geduldig wacht

En Hem begroeten wil’.

Amen

Juni 2011

¹ 2 Petrus 3:3 e.v.

² 2 Petrus 3:9

³ 1 Petrus 4:7-9

⁴ Van de song ‘Sugar baby’ van de CD ‘Love and Theft’.

